

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 19. Aliarum Nationum in idem consensus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

apostatas, artificiosos Scripturarum & Patrum (hereticorum more) expostores, qui post tot Græcorum Patriarcharum declarationes, post typis editam confessionem orthodoxam, post reprobatas, & anathemate percussas Cyrilli Leucarici impias responsiones, post solemnes Leonomachorum, atque realem corporis Christi in Eucharistia præsentiam transubstantiationemque negantium quotidianis bis iteratas excommunicationes, post Gabrielis, Archiepiscopi Philadelphienfis, Gregorii Protosyncelli, Theophani Patriarchæ Hierosolymitani clarissimas lucubrationes, Ecclesiam Græcam calumniari non cessant.

227. Septimo, splendidissimum pariter exhibet testimonium Macharii Patriarchæ Antiocheni de 20. Octobris, & 15. Novembris 1671. necnon de 3. Maii 1673. ab ipso Patriarcha, pluribus Episcopis, Sacerdotibus, & Laicis subfignatum, quo sententia Calvinistarum quoad Eucharistiam, cæteraque puncta ferè omnia (quibus à Romana Ecclesia dissentiant) gravissimis censuris proscribuntur.
228. Octavo, hisce omnibus addit testimonium Abbatibus & Monachorum Monasterii Maurotomani de 14. Octobris 1671. necnon Abbatum & Monachorum in Insulis Principum commorantium, qui supra laudato Regis Christianissimi ad Portam Ottomanicam Oratori testificati sunt, Ecclesie Orientalis & Occidentalis consensum, quoad realem & substantialem Christi in Eucharistia præsentiam.
229. Nonò, addit & testimonium Episcoporum Orientalium Colchidis & Iberiæ, Hilarionis præcipui Episcopi synographo munitum, ad suprædictum Christianissimi Regis Legatum à P. Josepho Maria Zambio, Clerico Regulari missum, unà cum testimonio Oratorum, seu Residentium plurium Principum ad Portam Ottomanicam, utique Regis Poloniae, Republicæ Genuefis, Republicæ Ragusanae, &c. testificantium se post multa cum Græcis Episcopis habita colloquia, fidemque Orientalis Ecclesie magnâ curâ, plurimumque annorum experientia investigatam, eandem in Græcis, quoad Eucharistiam, fidem invenisse, quæ est in Latinis Romanis. Quibus omnibus adiungitur scriptum Nicolai Spacarii Moldavo-Iaconis Baronis, ac olim Generalis Wallachiæ Holmiæ anno 1667. missum ad Excellentiss. D. Pomponium, Regis Christianissimi ad Regem Succiæ Legatum Extraordinarium, sub hoc titulo: *Enchiridion, seu fides Orientalis Occidentali splendens*, id est sensus Ecclesie Orientalis, id est Græcæ, de transubstantiatione corporis Domini, aliisque controversis, ubi de Calvinisticis sic ait: *Nosti hi disputatores, omni alio exclusi refugio, ad Orientalem ita statim se Ecclesiam recipiunt, & affrontes statunt, quod nostra Ecclesia suis dogmatibus parvenietur. Sed azylum sit ipsi præcipuum. Patriarcha Constantinopolitanus, scriptis ab his conjunctis, nunquam non gravi censura illorum dogmata notavit. Et infra: Status... demonstrare verè & evidenter quid sentiat de his Orientalis Ecclesia, quæ de primo puncto sic statuit: primo quod purissimum corpus; & pretiosissimus sanguis Domini, post consecrationem, sub speciebus panis & vini, verè, realiter, & substantialiter... sit præsens... Secundo credimus panem & vinum, per verba Domini, subjungi aliter, & verè mutari ac transubstantiari in corpus & sanguinem, ita ut post consecrationem non maneat substantia panis & vini... Tertio credimus Christi corpus & sanguinem in divina Liturgia, omni modo latentè adorandum, cultu tam interno, quam externo... Quarto credimus oblationem mysterii esse verissimam ac propriam sacrificium novi Testamenti, quo propitiatur Deus vivis & defunctis... Dum ad communionem pergunt Græci, quilibet*

orationem S. P. N. Joannis Chrysostomi recitat cum magna fide & fiducia: *Credo Domine, & scio, quod tu es Christus Filius Dei vivus, qui venisti in mundum peccatores salvos facere, quorum primum ego sum. Credo etiam, quod hoc ipsum est purissimum corpus tuum, &c... Omnes Orientalis Ecclesie filii, non solum Græci, verum etiam Russi, Moscovitæ, Moldavi, Wallachi, Georgiani, Ungri, Circassæ, Arabes & sexcenti alii, uno ore omnes solemniter credunt mysterium hoc esse corpus & sanguinem Domini, atque illud... summâ recipient reverentia.*

CAPUT XIX.

Aliarum Nationum in idem consensus.

NEc soli Græci Schismatici cum Ecclesia Romana credunt realem substantialemque Christi in Eucharistia præsentiam, sed & cætera Nationes Christianæ, à Romana Communionem pariter sejunctæ, prout Arnaldus evidentissimè demonstrat de Moscovitis, Armenis, Nitorianis, Jacobitis, Maronitis, Syris, Melchitis, Aegyptiis, Coptis, Ethiopibus, &c.

Et pro Moscovitis quidem producit amplissimum testimonium Pavli Ligardii, Metropolitani Gazæ, apud Magnum Moscoviæ Ducem residentis, scriptum ad Dominum Lihentia, Residentem Regis Succiæ in Moscovia 8. Novembris 1666. in quo ostendit, quoad hoc mysterium, eandem esse fidem Græcorum & Moscovitarum, ac Romanorum. Producit item testimonium Joannis Joannidis Sacerdotis & Canonici Moscovensis, triumque Laicorum Comitum Legati Magni Ducis Moscovitarum ad Regem Christianissimum anno 1668.

Pro Armenis profert testimonium D. Havidour, Patriarchæ Armenorum, & Basilii, Doctoris Armeni, propriâ ipsorum manu subscriptum: *Andavimus aliquos dixisse, quod Orientales omnes, exceptis Romanis, non credunt sanctissimum sacramentum Eucharistie esse verum corpus Christi, & mirantur multum iustitiam eorum, & audaciam, qui ea que ignorant profertunt. Nam Orientales omnes istius temporis, in sacrificio Missæ credunt, fidem invariabilem & inextinguibilem, panem verè transubstantiari in corpus, & vinum in sanguinem Domini nostri Jesu Christi. Unde de hac re nunquam dubitarunt, nec unquam habuerunt incertitatem hanc, quia andavimus nunc à quibusdam nomine tantum Christianis. Unde certum facimus vos, quod nos Armeni habeamus ab antiquis Patriarchis nostris, à tempore Concilii Nicæni usque nunc, illum articulum fidei, habentemque in Liturgia nostra, præter verba consecrationis, hæc: Pater omnipotens emitte Spiritum tuum sanctum, & cooperante eodem, transmuta panem hunc in corpus, & vinum hoc in sanguinem Domini nostri Jesu Christi, & Dei Salvatoris. Pro illidem addit formalissimum testimonium Uscani, Episcopi Erevancensis Armeni, necnon testimonium alterius Patriarchæ Armeni, Alepi commorantis, Azarise, Joannis & Gregorii Episcoporum, plurimumque Sacerdotum Armenorum.*

Addit demique duo alia testimonia authentica, 233 unum Cruciatoris Patriarchæ Armenorum, ab ipso, & quatuor Archiepiscopis, pluribusque Sacerdotibus subscriptum in civitate Sijceni anno 1672. ubi sic: *Fecit Deus, ut ratio nostra tantum distet à talibus & similibus erroribus Calvinistarum & Lutheranorum, quantum cælum à terris... Dicunt corpus Christi non esse realiter in Eucharistia, sed panem tantummodo & vinum, figuras & signa corporis & sanguinis Jesu Christi, que*

que vim & virtutem eorum recipientibus communicant. ... Dicunt substantiam panis & vini non converti in corpus & sanguinem Christi, sed panem & vinum manere post consecrationem. Missam non esse verum sacrificium propitiations, nec debere offerri pro vivis & defunctis. Incongruum esse adorare Christum in Eucharistia, imò nec posse adorari sine idololatria. Nos igitur suprascriptis Cruciator Patriarcha, unò cum nostris Ecclesiasticis, Episcopis, Diaconibus, & Presbyteris, mox ut audivimus has supra allatas propositiones, mendacis re fertas, horrendas, ac totaliter penitusque contrarias Ecclesie Catholice, & Apostolicæ, ejusdemque se- cularibus, uti patet singulis, pro viribus conati sumus è medio tollere ejusmodi errores, ac spurcitas, huc usque auribus nostris inauditas. Imò ab- sit ut talium heresum sola cogitatio in mentem no- stram incidat; quia potius ab ipsis toto animo ab- horremus, tanquam à mortifero veneno, & adeo detestamur eas, ut ne quidem de ipsis aliquid au- dire velimus.

234 Alterum testimonium est Davidis, Archiepi- scopi Civitatis Regiæ Spaham, missum ad Regem Christianissimum à Natione Armena, in Pertia degente, datum in Conventu Episcoporum & Doctorum 10. Decembris 1671. quo in Calvinis- tas invenuntur, velut Novatores ponentes falsam imposturam, fregendo Armenis esse communicantes eorum malitia. Cujus oppositum declarant, di- centes: Credimus & dicimus, Christum habere corpus & naturam humanam, quod largitur pre- tione omnibus dignè accipientibus, & habemus fir- mam fundamentum in verbo Domini Matth. 26. hoc est corpus meum, & sanguis meus, & non sig- num. Unde indubitatè adfirmamus Christum in illo Sacramento. Et ille qui talia non credit, sit ipse idololatra; nobis verò fidelibus est salutaris atque optimus cultus. Pariter credimus esse veram pro- pitiacionem vivis & defunctis. Tales sunt inten- tiones, potentissime Rex, Episcoporum & Docto- rum Ecclesie Armena, quibus breviter ostendimus veracitati vestræ, quod non sumus tales, ut dissi- maverunt, &c.

235 Pro Nestorianis (inter alia ad id argumenta) exhibet primò declarationem P. Adam Religiosi Chaldei, Archidiaconi Camera Patriarchalis, & Legati ab Eisa Nestorianorum Patriarcha missi ad Paulum V. in scripto adversus hæretes fidei Catholice Romanæ contrarias sic loquentis: Nes- torius circa Sacramenta vivificationis docet nos ali- corpore & sanguine puri hominis. Sed Deus à nobis avertat hunc sensum. Quippe manducamus verum Dei corpus, sed Dei incarnati. Verè bibimus san- guinem hominis, sed hominis Dei.

236 Secundò extractum ex libro Margaritarum Ab- diehu, alterius Patriarchæ Nestorianorum, teno- ris sequentis: Per ista mandata Domini, panis mutatur in corpus ipsius, & vinum in pretiosum ejus sanguinem.

237 Tertio formam consecrationis usitatam apud Nestorianos Indos, hanc utique: hoc est in veri- tate corpus meum: hic est in veritate calix san- guinis mei, qui pro vobis, & pro multis effunde- tur, &c.

238 Pro Jacobitis, ex Abrahamo Echellenti pag. 52. profert hæc verba Dionysii Barsalibii, Episco- pi Amedensis, extracta è Commentariis ipsius in Liturgiam S. Jacobi c. 1. Dicimus panem hunc celestem in veritate & effectu esse corpus Filii Dei, & illud idem esse corpus personæ ipsius, quod as- sumptum est ex Maria, & factum est sacrificium in cruce pro nobis. Et c. 13. Sacramenta autem vo- cantur corpus & sanguis, quoniam non illud quod videntur sunt: secundum speciem autem panis & vinum sunt; sed agnoscuntur atque sunt corpus & sanguis Dei. Profert intuper testimonium Gre-

Tom. III.

gorii Patriarchæ Cophorum Jacobitarum, quo asserit se à Latinis Romanis quoad realem cor- poris Christi in Eucharistia præsentiam, & transub- stantiationem nihil differre.

Pro Maronitis ex eodem Echellenti Maronita, 239 in notis ad Catalogum Librorum Chaldæorum Abdicu, producit formalia hæc verba Joannis Eitaronis (quem vixisse dicit inter sæculum VI. & VII.) Commentar. in Liturg. S. Jacob. c. 12. Discutendum est, an panis, quem Jesus Christus accepit in manus suas, & benedixit, & consecra- vit, corpusque suum esse dixit, sit corpus illud quod natum est de Virgine? Ad quod responde- mus, quòd sit corpus & sanguis ex Virgine ac- cepta. ... Quia eadem ipsa manus, que in prin- cipio terræ pulverem accepit, ipsamque immutandò corpus Adami formavit, mutat etiam hunc pa- nem, ex eoque facit corpus Verbi acceptum ex Vir- gine, mutandoque vinum, ex eo facit sanguinem acceptum de Virgine. Concipite. .... quod idem Spiritus sanctus, qui descendit in uterum Virgi- nis, atque ex carne nata ex ipsa formavit corpus & sanguinem Verbi Dei, descendit etiam super altare, panemque & vinum, qua ibi sunt, efficit corpus & sanguinem Verbi Dei, que accepit ex Virgine, idque per manum Sacerdotis, ministræ- rium sacerdotale exercetis, & sacrificium offe- rentis, &c.

Similiter ex eodem profert textum extractum 240 è capite 10. Syriacarum Constitutionum Eccle- siæ Maronitarum: Tunc Jesus cepit mentionem facere novi Testamenti, & in manus suas acci- piens, levansque azymum illum panem, qui erat super mensa, benedixit, fecitque illum conditionis excellentioris, & dixit eis: hoc est corpus meum, quod offertur pro vobis, accipite illud, & man- ducate in remissionem peccatorum. Acceperunt ergo, & manducaverunt carnem absque hesitati- one. Deinde in calice miscuit vinum & aquam, & dixit eis: hic est sanguis meus, qui pro vobis fundetur, sumite & bibite eum in remissionem peccatorum. Et biberunt sanguinem absque hesi- tatione. Post hæc ipsi exposuit quòd agnus, quem Deus Moyse jusserrat offerre, figura erat istius pa- nis, qui factus erat caro, et atque corpus ipsius. Quòdque sanguis, qui fluebat ex agno immolato, figura erat istius calicis veri sanguinis ipsius, qui fundendus erat pro eis. Et cap. 7. Jesus Christus nobis dedit corpus istud, ut in nomine ipsius san- ctificati simus in remissionem peccatorum. Et non dixit eis, quòd esset figura vel typos corporis sui, sed quòd esset corpus suum.

His addit splendidissimum testimonium Geor- 241 gii Patriarchæ Maronitarum, datum 12. Junii 1673. quo evidenter declarat eandem nobiscum Maronitarum fidem circa Eucharistiam.

Pro Syris & Melchitis (præterquam quod ead- 242 dem sit ipsorum, sicut & in igne partis Egyp- tiorum, quæ Græcorum fides) ex eodem Abra- hamo Echellenti profert extractum è libro à Sy- ris & Melchitis recepto, cui titulus, Alborhan, id est demonstratio, ubi sic: Quando Sacerdos stans ad altare fundit preces, profertque verba invoca- tionis, qua Jesus Christus docuit Apostolo suos, eisque jussit, ut ea relinquerent Sacerdotibus suc- cessoribus suis, Spiritus sanctus descendit super hanc oblationem, factique virtute & consecratione suâ quòd panis efficiatur caro, vinumque aquâ mix- tum efficiatur sanguis, ita ut nihil ibi crassum & terreste remaneat. Et intrâ: Tota oblatio mu- tatur in carnem & sanguinem sanctificatam per Spiritum sanctum. Quod explicat à simili per transmutationem alimenti in substantiam aliti per virtutem stomachi, cum major haud dubiè sit vir- tus Spiritus sancti.

Profert quoque testimonium, seu professionem 243

Andræ Patriarchæ, ab ipso, pluribusque Curatis ac Sacerdotibus ejusdem nationis subscriptum Alepi 29. Febr. 1668. tenoris sequentis: *In nomine Patris & Filii & Spiritû sancti.* 1.º. *Christi corpus & sanguinem verè & realiter in Eucharistia contineri firmiter credimus, non figuram tantum ejus, atque virtutem, ut quidam novi hæretici commenti sunt.* 2.º. *item panem & vinum in verum Christi corpus & sanguinem realiter & substantialiter, vi divine consecrationis mutari atque converti, seu transubstantiari, quod idem est.* 3.º. *Christum in Eucharistia residentem latræ cultu adorari debere. & ita ab omnibus Ecclesiâ nostrâ fidelibus adorari.* 4.º. *in sacra Liturgia verè ac propriè dictum sacrificium pro vivis & mortuis propitiatorium offerri. Et infra: Hæc est, ac fuit semper Ecclesiarum nostrarum fides. Hanc acceptam à Majoribus servamus, & servabimus. Nec ulla apud nos mentio ullorum, ac memoria fuit aliquando, qui aliter docuerint.*

244 Pro Cophis & Æthiopibus (quorum unus idemque est Patriarcha, eademque proinde fides, prout Tecla Maria, Presbyter Aoyssinus, ex Æthiopia Romam missus, Romanis Cardinalibus declaravit, ut videlicet est apud nostrum Thomam à Jesu l. 7. c. 13.) testimonium multiplex adducit defent. l. 5. c. 13. imprimis professionem fidei, quam emisit Zagazabus, Æthiopiæ Episcopus, Imperatoris Æthiopum ad Lusitanæ Regem Legatus, in qua confititur Miliam ab Æthiopibus sacrificii loco haberi; in ea recipi corpus Domini; omnibusque, qui corpus Jesu Christi receperunt, in Æthiopia veritum esse, à manè ad vesperam exsistere, severissimè que puniri, qui fecus faceret.

245 Deinde testimonium trium Abyssinorum apud Baltoidum Nihonium in suo Programmate, Moguntia typis dato anno 1653. ubi sic: *Nos Æthiopes in veritate attestamus, gentem nostram venerari imagine sanctorum, & credere corpus & sanguinem Jesu Christi præsentialiter adesse in sancta Eucharistia. Quod testimonium subfigurarunt Romæ 1651.*

246 Præterea testimonium Matthæi, Legati Regis Æthiopum, qui in colloquio cum Emmanuele Lusitanæ Rege (cui Damianus Goetz te, cum adhuc juvenis esset, interfuisse testatur in epist. ad Archiep. Upsalens. in Suecia) de hominibus suæ nationis testatur, quod in Eucharistia indubitatum Christi cum corpus, tum sanguinem esse sincerâ fide profitentur.

247 Denique varias adfert Liturgias Cophorum & Æthiopum, tam ex Prodrogo Cophico Athanasii Kirkeri, quam ex tomo 6. Bibliothecæ Patrum. Siquidem in Canone generali Æthiopum, & in Liturgia, quam refert Kirkerus, ante consecrationem Sacerdos orat, in hunc modum: *Immuta hunc panem in carnem tuam immaculatam, & hoc vinum in pretiosum sanguinem tuum. Post consecrationem panis, populus dicit: Amen amen: credimus, & confitemur, & laudamus te Deus noster: hoc est verè corpus tuum. Et post consecrationem calicis: Amen amen amen: credimus, & confitemur, & laudamus te: hic verè sanguis tuus est. Deinde Sacerdos dicit: Sanctum est corpus, honore dignum, plenum vitâ Domini nostri, & Salvatoris Jesu Christi, quod traditum fuit in remissionem peccatorum, & ut per ipsum vitam æternam consequerentur, qui illud in veritate susceperunt. Amen. Et postea: Hoc est verè corpus, hic est verè sanguis Emmanuels Dei nostri. Credo, credo, credo, amodo & usque in sempiternum. Amen. Corpus est & sanguis Domini & Salvatoris Jesu Christi, quod sumpsit ex visceribus beatæ & immaculatæ Virginis Mariæ, & cum divinitate sua copulavit.*

248 In Missa Ægyptiaca, D. Basilii nuncupata, post-

quam Sacerdos dicit: *Corpus sacrosanctum, & sanguis pretiosus Filii Dei, respondet populus: Amen: sacrosanctum & pretiosum corpus, & sanguis verus Jesu Christi, corpus & sanguis Emmanuels Dei nostri, hoc est in veritate. Amen. Credo, credo, credo, & confiteor usque ad extremum spiritum, hoc est corpus vivificum, quod accepisti.*

In Missa Ægyptiaca S. Gregorii, Sacerdos dicit: *Verbo tuo in teipsum commutatus que sunt proposita. Inhabitas inter nos. Deinde dicit: Misce super nos gratiam Spiritû sancti tui, qui purificet & mutet has oblationes, que sunt coram te, in corpus & sanguinem, quo liberati sumus. Panis iste fiat sacrum corpus tuum.*

249 Illa omnia, aliisque permulta ad idem demonstrandum argumenta laudatus Amaldus profert, tum in defensione perpetuæ fidei, tum l. 8. tomi tertii perpetuitatis: ex quibus manifestissimè constat de constanti ac perpetua fide totius Ecclesiæ Catholicæ, circa veram, realem substantialemque præsentiam corporis sanguinisque Christi in Eucharistia, constat & de consensu omnium dictarum Nationum Christianarum in eandem veritatem. Quem quidem consensum semper fuisse, superiora testimonia satis evincunt. Semper profectò in Ecclesiâ Orientali (perinde ut in Occidentali) fuisse testatur Marcus Donus Græcensis, ad Calvinitarum contulata respondens, litteris datis in arce Zacynthi 21. Maii 1672. sub hoc tenore: *Totus Oræns, consentientem habens & Orænsentem, credidit semper, & credit à primâ Ecclesiæ incunabulis, panem & vinum verè & physice transubstantiari in corpus & sanguinem Christi, depositâ primâ substantiâ, & hanc transubstantiationem tenet inter articulos fidei necessarios, adeo ut nemini liceat eam ignorare, aut in ambiguum revocare, aut penitus rejicere. Hanc autem fidem habuit à Christo, & post successionem ab Apostolis, & à Patribus primitivâ Ecclesiæ, qui columna fuerunt, & fundamentum Orthodociæ Græcicæ. Et quod hoc faceret, patet ex factis. Quæcumque enim de hoc Sacramento interrogaveris, statim tibi affirmabit hanc Orthodociam. In quo edoceri potes à Cardinalibus, & Sacerdotibus sanctæ nostræ Ecclesiæ, qui neminem permittunt participem fieri sanctissimi corporis, & pretiosissimi sanguinis, nisi prius hæc edat confessionem... Ex quibus clarè constat, sanctam nostram Ecclesiâ hanc transubstantiationem firmiter credere. Quâ verò semper sic crediderit, probatur inexplicabilem conjecturâ, quia hæc fides non fuit de novo introducta in Ecclesiâ Dei. Omnes enim novitates, que sanctam turbaverunt Ecclesiâ, habuerunt proprios Auctores, ut nos docent historiæ. At hujus fidei nullus è Neotericis suis Auctor. Ergo hanc novit ab antiquitate. Quâ si quem habere ejus vos Auctorem, ostendite, & in pristinam Orthodociam redibimus. Nec fas est calumniari quemquam Patriarcharum nostrorum, vel Romanorum Pontificum; cum talis calumnie nulla constare possit probatio. Extant enim integra monumenta antiquitatis, extant historiarum Annales, in quibus tale quid nec legimus unquam, nec vidimus... Romana enim Ecclesiâ nunquam à nostrâ discrepavit in hoc articulo. Ergo sic ipsa quoque ab initio credidit.*

250 Quæ omnia postquam confirmavit autoritate Scripturæ, Apostolorum, Concilii Ephesini, Chrysolomi, Nyseni, Ambrosii, Damasceni, exemplo creationis rerum ex nihilo, conversionum phylicarum quæ naturaliter fiunt, solutioneque eorum quæ à Calvinistis objici solent, hæc addit: *Nostra sancta Ecclesiâ adorât corpus in Eucharistia, adoratione latræ: Desiderium enim est. Non est in usu apud nos circumferre corpus sanctissimum per plateas & vicos, magnâ sequente populorum catervâ: non damnamus tamen quod pie-*

rate fit in honorem & gloriam Dei. Denique abhorret Ecclesia nostra ab illa doctrina, quam docent Reformati, nempe illud idem, quod secundum naturam panis est, mysticè & secundum gratiam sanctificationis esse corpus. Credit enim corpus esse, non mysticè, sed verè & physicè, adeo ut per transmutationem substantia panis esse desinat. Transmutationem enim pro transubstantiatione accipimus.

252 Quæ cum ita sint, impossibile profectò est, totum mundum Christianum, universamque Ecclesiam, Orientalem & Occidentalem, usque adeò derelictam fuisse à Christo Sponso suo, ut à temporibus Apostolorum, usque in præsens portæ inferi sic prævaluissent adversus eam, ut eam tot sæculis detinuerint in errore & idololatria tam grandi, tamque enormi, ut purum, simplicemque panem crediderit verè, realiter, & substantialiter esse corpus Christi, ipsumque pro Deo adoraverit. Id (inquam) impossibile. Quia possibile non est vacuum, & à veritate alienam esse promissionem Christi, portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Nec verosimile est, universâ Ecclesiâ in tenebris erroris derelictâ, solis Berengarianis, Petrobruffianis, Wiceliffis, Calvinistis veritatem lucidiorem affulisse. Qui enim ipsi sunt in comparatione tot & tantorum, tamque sanctorum Doctorum, Martyrum, & Confessorum, quibuscum Catholica Ecclesia Orientalis & Occidentalis semper credidit ut suprâ? Qui sunt (inquam) ipsi, & tam novi, & tam pauci, quos (nihil fundamentis hæcens allatis comparabile adferentes) Ecclesia Orientalis & Occidentalis auctoritati, perpetuæque fidei septemdecim propè sæculorum anteponeere possimus? Non audiunt ipsi Ecclesiam ubique terrarum diffusam. Christo proinde Judice habendi sunt velut Ethnici & Publicani. Habendi velut Novatores, qui ab avita fide recesserunt. Habendi velut inhonorantes Ecclesiam Matrem suam, dum ipsam de infidelitate & idololatria diffamant. Habendi tamquam detractores & calumniatores totius Orbis Christiani. Habendi velut superbi, audaces, temerarii, qui contra omnes Christianæ humilitatis, modestiæ & prudentiæ regulas, particulare judicium suum præferre non verentur unanimi, perennique judicio totius Orbis Christiani. Habendi velut præsumptuosi & insolentes, qui docere præsumunt Ecclesiam & Patres, à quibus, secundum oracula Scripturarum, fidelis quisque docendus est. Habendi velut insolentissime insani, qui contra cultum, quem divinæ Eucharistiæ universaliter per Orbem reddit Ecclesia, disputant, & velut idololatriam redarguunt: siquidem Augustino teste, *si quid universaliter per Orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolentissime insania est.* Habendi tamquam imitatores Chami, qui, ex quo omni honestatis & pietatis sensu, Matrem suam non solum derident, sed & velut idololatriam diffamant.

253 Habendi denique tamquam filii desertores Catholico-Romanæ Ecclesiæ Matris suæ (unde seu ipsi, seu primi ipsorum Antesignani prodierunt: utpote à qua Baptisimum, Scripturas sacras, & eos quos nobiscum adhuc retinent fidei articulos susceperunt) imò velut invasores injulti, qui eandem Matrem suam spoliare nituntur avitâ illius fidei possessione, in qua ipsam semper fuisse constat, non solum ex præmissis, sed & insuper ex eo quòd nullus, sive in historiis, sive in tabulis publicis, sive in probatis Scripturis, inveniatur primus Author istius fidei, nisi Christus & Apostoli. Hoc autem tantò manifestius est, quantò certius, quòd nullus alius hæcens inventus fuerit, nec designatus aut designabilis, ante quem non inveniatur in historiis & Patribus clarissima nostræ de Eucharistiæ fidei testimonia.

254 Paschasium quidem sæculo IX. primum fidei

Tom. III.

istius Authorem nonnulli de secta Calvini designare voluerunt. Sed de impostura ipsos convincunt apertissima testimonia Concilii Nicæni II. Damasceni, aliorumque Patrum & Conciliorum Paschasio anteriorum, imò & ipsiusmet Paschasii testificantis, se in libro suo non proposuisse nisi communem Ecclesiæ sui temporis doctrinam. Et amplius convincuntur ex eo quòd sive Paschasius, sive quisquam alius, esse non potuerit primus Author istius fidei, nisi inducendo enormem novitatem in re summi momenti contra fidem & religionem usque ad id temporis in Ecclesia receptam. Quam profectò novitatem Paschasius, vel quisquis alius, inducere non potuit sine commotione magna, Patrumque & Conciliorum oppositione. Si enim historiam Ecclesiasticam consulamus, ille semper fuit Majorum nostrorum zelus, illud avitæ fidei conservandæ studium, ut quamprimum aliquis error contra receptam in Ecclesia fidem exortus est, in illum protinus insurrexerint, illumque totis viribus refellere, contra illum Concilia convocare, illum funditus extirpare conati fuerint, ut patet ex actis contra Paulum Samosatæum, Arium, Nestorium, Euthychen, Pelagium, Macedonium, &c. At non solum non insurrexerunt contra Paschasium (prout Arnaldus demonstrat in defens. perpetuit. fid. l. c. 8. & seqq.) & non solum Concilia adversus ipsum non coegerunt, &c. quin post ipsum hæretici habiti sunt, quotquot contra realem & substantialem (quam ipse sustinet) corporis Christi in Eucharistiâ præsentiam scribere, & scripta in vulgus spargere conati sunt, prout manifestè apparuit in Berengario, contra quem, velut Novatorem, avitæ fidei contradicentem, Adelmanus, Lanfrancus, Hego Lingonicensis, Deodotus, Guimundus, & alii statim calamm strinxerunt, & congregatis adversus ipsum Conciliis, Episcopi ipsum velut hæreticum condemnarunt. Quod & fecerunt adversus sectatores ipsius Petrobruffianos, Wiceliffas, Zuingianos, Calvinistas, &c.

Legant relegantque Adversarii præscas historias, & nullam invenient notabilem in fide novitatem, seu hæresim de novo introductam, quæ in Ecclesia tumultus & seditiones non excitavit. His ergo conformiter nobis Calvinistæ ostendant tumultus excitatos per traditam in Ecclesia doctrinam de vera, reali, substantialique præsentia corporis Christi in Eucharistiâ. Quinam Episcopi se illi opposuerunt? Quanam Concilia ad illam extirpandam congregata sunt? Nulla proferre possunt. Econtra doctrinam illam lucidissimis Patrum omnium testimonis demonstratam, Episcoporum auctoritate roboratam, octo Generalium, pluriumque Nationalium & Provincialium Conciliorum declarationibus stabilitam fuisse nos suprâ demonstravimus. Quo nihil manifestè desiderari potest ad demonstrandum, illam non esse doctrinam novam, sed avitam, sed Apostolicam, sed Christianam, quæ à Christo tradita, ab omnibus ad nos derivata, semper in Ecclesia fuit uniformiter credita & recepta.

Attentis igitur moribus & ingeniis hominum, manifestum est hæreticos rem à moribus, ab ingeniis, à modo agendi hominum penitus alienam, numquam moraliter eventientem, adeoque moraliter impossibilem, & certò incredibilem præterdere, dum præterdunt Paschasium, privatam Monachum Corbeiensem, nono sæculo in re tanti momenti induxisse novitatem contrariam illi fidei, quam omnes Patres, omnia Concilia, universa proinde Ecclesia, & omnes fideles semper tenuerunt per tota octo sæcula præcedentia, quòdque nihilominus novitatem à fide totius Ecclesiæ octo sæculorum adeò abhorrentem & insolitam,

nedum Ecclesia Latina tota, sed & tota Ecclesia Græca, & omnes sub cælo Nationes Christianæ sic receperint, ut pro Deo, non Deum, sed patris fructulum adorare cœperint, & de tam enormi nihilominus mutatione, nullus sæculo nono & decimo conquestus fuerit, nullus eam deploraverit, nullam illius mentionem istorum temporum Annales & Historiæ fecerint, sed omnes Episcopi, Presbyteri, Monachi, fideles, Latini, Græci, Syri, Ægyptii, Arabes, Æthiopes, Indi cuncti, &c. absque ulla contradictione, & oppositione, absque ullo tumultu & commotione, taciti & pacati eam contra fidem unanimum Majorum suorum receperint, nullis missis per terrarum orbem Prædicatoribus, qui Paschalianam novitatem promoverent, disputandoque & prædicando persuaderent, nullis factis virtutibus & prodigiis in confirmationem ejusdem novitatis, sensibus, rationi naturali fideique (prout Calvinistæ prætendunt) contrariæ.

258. Apostoli quidem, absque ullo humano subsidio, absque persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, de idololatria triumpharunt, Christianamque Religionem, id est Crucifixi cultum, Judæis quidem scandalum, Gentibus stultitiam, toto terrarum orbe propagarunt. Sed non sensim sine sensu, non absque contradictione, non per introductionem nullo adveniente, nullo opponente mutationem, non toto orbe, dormiente, vel stupente; imò toto penè orbe adversus novæ fidei Prædicatores insurgente, horridisque ipsos suppliciis ac persecutionibus per tria sæcula affligente. Verùm Calvinistæ universos Latinos, Græcos, Ægyptios, Æthiopes, Indos, &c. ad eam mentis impotes exultimant, ad eam stupidos vel dormitantes, ut sine sensu, sine advertentia receperint horrendam novitatem, sensui, rationi, & unanimi fidei omnium Majorum suorum adversantem, & absque ulla contradictione permiserint se seduci ab uno Monacho in Gallia recluso, qui nec ad eos Prædicatores, nec novitatis suæ propagatores miserit; nec miraculis eos in consensum traxerit ut Apostoli; nec sanguine ut Martyres; nec facundia ut Oratores; nec demonstrationibus ut Philosophi; sed quiete, silentio, & inactione, manens reclusus in cella sua, solo latine edito libello, quem in alias linguas translatum fuisse nullus Scriptor vel Annalista meminit. Quomodo ergo (amabo) librum latinum viderunt, legerunt, intellexerunt Græci, Ægyptii, Arabes, Æthiopes, Indi, & cunctis nationis idiomatice homines? Quinam Græci doctrinam ipsius Græco idiomate Græcis; quinam Ægyptii, Æthiopes, Indi, &c. Ægyptiaco, Æthiopico, Indico, &c. idiomate Ægyptiis, Æthiopicis, Indis, &c. proposuerunt & persuaserunt?

259. Dicamus iterum cum plissimo Contentione, quis sibi persuadere potest, omnes ad eam fuisse mente oculisque captos, omnes gravi ad eam somno sepultos aut fascinatos, ut extinctis omnibus fidei, rationis, sensuumque luminibus, omnes & singula Ecclesiæ visibiles, omnia Regna & Provinciæ, omnia Monasteria, omnes familiæ, nullo adveniente, vel saltem nullo reclamante, in hæresim & idololatriam ad solam apparitionem libri latini à Monacho Gallo editi, nullis missis interpretibus & propagatoribus illius, corruerint, nec prolapsum tantam, tamque generalem ullus Historicus observaverit, nullus illorum temporum Scriptor retulerit vel reprehenderit, nullus Sacerdos accusarit, nullus Episcopus damnarit, nullus Concionator redarguerit, nullum Concilium anathematizaverit.

260. Hoc profectò moraliter impossibile, prorsusque incredibile fatebitur, quisquis adverterit, neminem de illius præsentia hæreticos vel idololatriæ

nativitate ac progressu aliter posse rationabiliter philosophari, quam de nativitate & progressu aliarum hæresium vel superstitionum. At nulla hæcenus hæresis, vel falsa religio Ecclesiam suam novitate vexavit, multò minus omnes ubique Nationes corripuit, absque ulla oppositione, absque redargutione, absque damnatione, absque illius in Annalibus & Libris mentione. Videatur Arnaldus defens. l. 9. per totum præsertim cap. ult. ubi ad oculum ostendit, quòd illa Calvinistarum præsentio tam multa incredibilia, & ab humanis moribus aliena supponere debeat, ut non minus, imò magis incredibilis & moraliter impossibilis sit, quàm Typographi characteres in manu Typographi cæci sic omnes fortuito convenire, ut Virgilianam Æneiden repente componerent. Similiter enim oportuisset omnes ubique Prædicatores, Sacerdotes, Episcopos, Scriptores, non communicato invicem consilio, sic fortuito in unam mentem convenire, ut omnes statuisent nullam enormissimam & insolentissimam illius mutationis mentionem facere, nullam illius deplorationem, nullam adversus eam oppositionem, nullam illius redargutionem, &c. Et tantò manifestior est impossibilitas ista, quòd major est in hominibus, præsertim diversæ nationis & communionis, & inimicis, invicem contradicendi prurigo, & libido. At tot inter Nationes, supra enumeratas, multi homines, imò multi milliones hominum, non solum erant diversæ nationis, sed & communionis, & invicem inimici. Siquidem ante Paschalianam antecesserat schisma Photii; antecesserat quoque, & adhuc perstabant scisma Nestorianorum, Armenorum, Jacobitarum, Cophtorum, Maronitarum, &c. non multo etiam post Paschalianum tempore (illo utique quo Berengarius Calvinii antesignanus suam hæresim disseminavit) auctore Cæculario, Patriarcha Constantinopolitano, generale schisma Græcorum adversus Latinos invaluerat. Impossibile proinde est, quòd tot inter Nationes schismaticas, seu aliter à Romana communione sejunctas, eique inimicas, nullus Romanam Ecclesiam de illa novitate redarguisset, ne ipse quidem Cæcularius (qui à Latinis excommunicatus, iraque proinde & furore percussus, omnem contra ipsos lapidem movit, multaque ipsis falsò affinxit) nec ipse, vel alius, scilicet à Romana Ecclesia separationis inde prætextum accepisset, nullus contra eam scripsisset, si ab avita fide & religione Romana Ecclesia à Paschasio seducta descenderet.

Non defecit ergo; verùm sicut in aliis multis, sic & in hoc principali puncto ab avita fide, semper & ubique ab omnibus Christianis Nationibus credita, Calvinistæ defecerunt. Apostatae proinde, & Novatores sunt, Ecclesiæque Catholicæ desertores. Nec ipsorum Ecclesia vera esse potest; quia non Catholica, uti est Romana; quæ non solum Catholica est, seu Universalis universalitate loci & temporis, quatenus complectitur omnes fideles, ubique terrarum existentes, à Christique & Apostolorum tempore semper existit, uti probavimus to. 2. sed & universalitate doctrinæ, quatenus veritates omnes ab Ecclesia definitas amplectitur, errorisque omnes ab ea damnatos repudiat & detestatur. Et idè Calvinistas, errorum istorum defensores, à communionem suam velut hæreticos cum antiqua Ecclesia rejicit, velut imitatores hæreticorum istorum, qui tempore S. Iguatii Martyris non consistebantur *Eucharistiam carnem esse Salvatoris*, prout ipse refert in epist. ad Smirnen. n. 7. Velut etiam imitatores Manichæorum, qui, teste Epiphano, hæresi 66. Deum omnium facinorum Authorem faciebant. Et Novatianorum apud Socratem l. 4. hist. c. 23. negantium datam à Deo Ecclesiæ po-

testarem remittendi peccata. Et Donatistarum Monasteria condemnantium, apud Augustinum l. 3. contra Petilian. c. 40. Et Joviniani apud Hieronymum l. 1. contra Jovin. 18. & Augustinum hæresi 72. virgines sacras ad matrimonium inducentis. Eustatii quoque & Aërii apud Epiphani. hæresi 75. & Augustin. hæresi 53. reprobantium jejuniæ, & preces pro mortuis. Necnon Vigilantiæ & Eunomii improbantium cultum imaginum, invocationem Sanctorum, honoremque Reliquiarum. Et Pelagianorum apud Augustin. epist. 175. & 176. salutem promittentium infantibus fidelium, absque Baptismo decedentibus. Et Iconoclastarum, à Concilio Nicæno II. damnatorum, eò quòd imagines velut idola rejicerent & confringerent. Istos errores omnes ex Orco Calvinistæ fustularunt, sed Ecclesia Romana hodie sicut olim damnat ac rejicit, antiquis de fide definitio- nibus per omnia insistentis.

CAPUT XX.

Sexto hæretici contra se habent præscriptionem.

262 **C**ontroversiæ inter Catholicos & hæreticos duplici viâ agitari possunt, viâ scilicet discussionis, & viâ præscriptionis. Prior viâ operosior est, eaque hæcenus contra Calvinistas disputavimus. Posterior longè est facilior, & ad omnium cap- tum accommodatior: neque enim implicatas suis probationibus & exceptionibus disputationes capere omnes possunt, & ut possent, tot proba- tionibus exceptionibusque discutendis nec tem- pus nec otium habent.

263 **A**liam proinde faciliorem viam Deus providit, viam utique præscriptionis, per quam maxima pars Christianorum eo modo scire potest, quaenam sit vera de Eucharistia fides, quo scire potest, quamam vera sit Ecclesia. Sicut ergo vera Ecclesia dignoscitur, atque ab hæreticorum conventiculis seceratur, per hoc quòd ipsi conveniant veræ Ecclesiæ dotes, antiquitas, universalitas, unitas, & continuata Pastorum suorum ab Apo- stolis successio, prout ostendimus in universum agendo de fide & Ecclesia: sic vera de Eucharistia fides dignoscitur, & ab hæretica seceratur per easdem dotes. Sicut enim vera Ecclesia, sic vera de Eucharistia fides illa est, quæ antiqua, universalis, ubique recepta, continuatâ successione ab Apostolis ad nos derivata.

264 **A**tqui fides veræ, realis, substantialisque præ- sentis corporis & sanguinis Christi, antiqua est, universalis, ubique recepta, continuatâ successione ab Apostolis ad nos derivata, uti demon- stratum est in capitibus præcedentibus. Est igitur fides vera.

265 **E**nimverò idèò divina providentia tot Nationes Christianas, licet ab Ecclesia sua sejunctas, hæcenus conservavit, nec per Turcarum, aliorumque infidelium tyrannidem penitus deleri permisit; idèò etiam in ipsis præcipuorum Christianæ Reli- gionis mysteriorum notitiam penitus aboleri non permisit, ut sint perpetui testes veritatis & anti- quitatis dogmatum Ecclesiæ Catholicæ, quibus novi hæretici contradicant. Quemadmodum (Augustino teste) idèò divina providentia in om- nibus mundi partibus Judaicam Nationem con- servat, nec penitus deleri permittit, ut sint per- petui testes veritatis sacrarum librorum, quibus Catholica Ecclesia utitur, ne quis scilicet Eccle- siæ objicere possit, quòd illos recentè invenit, vel falsificaverit.

266 **S**icut ergo Paganis objicientibus suppositos, novos, vel à nobis falsificatos libros sacros, ex quibus Messias adventum & divinitatem compro- bamus, meritò reponimus id impossibile esse, cum

eosdem libros videre possint in manibus Judæo- rum, capitalium adversariorum nostrorum, qui eos à nobis non acceperunt, & ipsi testes esse possunt, nihil à nobis in illis falsificatum, nihil innovatum, sed illos eosdem esse, pro quorum veritate & antiquitate sanguinem suum fundere parati sunt. Sic Calvinistis objicientibus nostram de Eucharistia fidem & doctrinam esse novam, meritò reponimus id esse impossibile, cum eandem de Eucharistia fidem & doctrinam videre possint apud Græcos, aliosque totius orbis po- pulos Christianos, à nobis communionem sejun- ctos, nobisque aliis in punctis valdè adversan- tes, qui fidem & doctrinam illam à nobis non acceperunt, pro cujus nihilominus veritate & an- tiquitate sanguinem quoque suum fundere para- ti sunt.

267 **I**lludque observatione & admiratione dignum est, quòd cum tot & tam diversæ illæ Nationes infinitis aliis in punctis ab invicem disconveniant, nec ullo inter se, vel nobiscum fœdere, nullâ fo- cietate, dependentiâ, vel commercio sint conjun- ctæ, nihilominus in puncto Eucharistiæ uniformi- ter omnes inter se, atque nobiscum conveniant. In quo mirum in modum divina providentia re- lucet, quòd simplicioribus fidelibus tam sensibi- lem notam reliquerit, quâ juventur ad veram de Eucharistia fidem discernendam. Neque enim for- tuito casu tot Nationes, adèò ab invicem distan- tes, adèò opinionibus discrepantes, adèò mori- bus & ingeniis differentes, tantisque & tam diver- sis animi aëstibus & contentionibus ab invicem dis- sidentes, in eadem nihilominus hujus mysterii fide, tametsi omnem rationem humanam transcenden- te, tametsi sensibus ipsis, ut videretur, adversante, omnes inter se, & nobiscum inveniantur unani- miter conjunctæ, in eaque fide semper fuerint, & invariabiliter perseveraverint. Atqui verisimile non est (inquit Tertullianus de præscript. advers. hæret. c. 28.) ut tot & tantæ Ecclesiæ in unam fidem erraverint. Dato enim, non concessio, quòd Spiritus sanctus eas non docuerit veritatem. Dato quòd permisit eas errare à fide, quam ab Apo- stolis acceperunt: *ecquid equidem verisimile est, ut tot & tanta in unam fidem erraverint? nullus inter multos eventus, tot & tam variantes inter po- pulos, inventus est error unus. Variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Impossibile proinde est quòd Ecclesiæ omnes in unum eandemque erro- rem uniformiter fortuito conspiraverint. Igitur quòd apud multos, & tam multos, tamque ab in- vicem discrepantes, unum invenitur, non est er- ratum, sed traditum.*

268 **S**ic discurrit Tertullianus, sic ratio ipsa dicit, & maxime in puncto seu doctrina Eucharistiæ. Cum enim doctrina ista mirè opposita videatur sensibus, & humanæ rationi sibi relicta, solum autoritatis humanæ pondus efficere non potuit, ut à tot Nationibus, adèò ab invicem discrepan- tibus, unanimiter reciperetur. Non certè pondus autoritatis humanæ, v. g. Pachaïi, à ejus com- munionem erant sejuncti, quem nec novrant, nec librum ipsius, nec idioma quo scriptus erat cal- lebant. Id enim proflus incredibile est. Multò incredibilius, quòd ex seipsis, nullius autoritate moti, omnes uno tempore, sine mutua com- municatione, in eam fidem & doctrinam credi- tu tam difficilem, absque ullius contradictione conspiraverint. Unicum proinde superest, quòd in eam conspiraverint, efficaciter inclinati pon- dere autoritatis divinæ. Salvatoris verba, *hoc est corpus meum*, intelligendo, non secundum philo- sophicam subtilitatem, vel abstractam ratiocina- tionem, quam solum Philosophi vel Metaphysici intellexissent; sed planè ut sonant, & secundum ideam seu impressionem, & apprehensionem suam.